

Sygn. akt I C 225/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 lipca 2013 roku

Sąd Okręgowy w Legnicy I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Mirosława Polak - Pawlaczek

Protokolant: st. sekr. sądowy Katarzyna Wojciechowska

po rozpoznaniu w dniu 12 lipca 2013r. w Legnicy

sprawy z powództwa M. C., K. C. (1), J. C. i K. C. (2)

przeciwko S. Z. i D. Z.

o nakazanie złożenia oświadczenia woli

I. oddała powództwo,

II. zasądza solidarnie od powodów na rzecz pozwanych kwotę 3.600 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt IC 225/12

UZASADNIENIE

Powodowie M. C., K. C. (2), K. C. (1) i J. C. w pozwie skierowanym przeciwko D. Z. i S. Z. wnieśli o zobowiązanie pozwanych do złożenia oświadczenia w formie aktu notarialnego o przeniesienie na powodów prawa własności nieruchomości w postaci gruntów rolnych zabudowanych oraz nieruchomości rolnej niezabudowanej, położonych w obrębie (...)T., dla których Sąd Rejonowy w L. prowadzi księgi wieczyste nr (...) - działka nr (...) - działka nr (...) oraz przyznanie powodom kosztów postępowania według norm przepisanych.

Nadto wnieśli o zobowiązanie pozwanych do wykazania niezbędnych kwalifikacji do prowadzenia gospodarstwa rolnego i spełnienia warunków niezbędnych do nabycia własności nieruchomości rolnej w dniu 14 września 1990 roku – pod rygorem stwierdzenia nieważności tej czynności na podstawie art. 58§1 k.c.

W uzasadnieniu żądania powodowie podnieśli, że nie żyjący już obecnie rodzice powodów i pozwanej D. A. i C. C. (1) dokonali w dniu 14 września 1990 roku darowizny na rzecz pozwanych niezabudowanej nieruchomości rolnej w postaci działki nr (...). Wobec tego, że w dacie darowizny istniał ustawowy obowiązek spełniania określonych warunków niezbędnych do prowadzenia gospodarstwa rolnego, a pozwani tego wymogu nie spełniali – ten zarzut powodowie zgłosili z ostrożności procesowej. Następnie pozwani zostali przez tych samych darczyńców ponownie obdarowani nieruchomością, w postaci gruntów rolnych zabudowanych, stanowiących działkę nr (...) położoną w obrębie T.. W oparciu o umowę darowizny, której treści powodowie nie znają, pozwani zostali obciążeni dożywotnią służebnością mieszkania oraz obowiązkiem pomocy darczyńcom w codziennych sprawach. Pozwani okazali rodzicom rażącą niewdzięczność, albowiem oddali ojca do hospicjum, a po jego śmierci zamierzali sprzedać dom, co przyczyniło się do pogorszenia stanu zdrowia matki powodów. C. C. (1) zamierzała odwołać darowiznę, ale nie zdążyła tego uczynić przed śmiercią.

Precyzując swoje stanowisko powodowie podnieśli, że ich celem jest odwołanie darowizny poczynionej na rzecz pozwanych. Wskutek takiej darowizny przedmiot spadkowy znajdzie się w masie spadkowej, do której prawo posiadać będą powodowie i pozwana D. Z., jako spadkobiercy ustawowi.

Pozwani D. Z. i S. Z. nie uznali żądania pozwu, wnieśli o oddalenie powództwa w całości zarzucając, że:

1/ nie zakwestionowano aktu notarialnego, będącego podstawą darowizny i nie przedstawiono żadnych dowodów, aby twierdzenia powodów uwiarygodnić, a zarzut nieważności umowy darowizny nie ma jakichkolwiek podstaw prawnych lub faktycznych,

2/ pozwani wywiązywali się z obowiązku opieki nad darczyńcami, a zatem nie zachodzą żadne powody do uznania ich rażącej niewdzięczności wobec rodziców A. i C. małżonków C.,

3/ upłynął termin zawity do odwołania darowizny zmarłego A. C., albowiem zmarł on w 2009 roku, a zatem ten termin skończył się najpóźniej w 2010 roku, skoro miał dotyczyć okoliczności zaistniałych za życia A. C..

Wobec treści odpowiedzi na pozew powodowie sprecyzowali swoje żądanie w tej sposób, że:

1/ jako spadkobiercy ustawowi darczyńców A. i C. C. (1) domagali się stwierdzenia nieważności umowy darowizny dokonanej na rzecz pozwanych w dniu 14 września 1990 roku, a dotyczącej nabycia przez pozwanych własności nieruchomości rolnej niezabudowanej, stanowiącej działki nr (...) położone w obrębie (...) T.,

ewentualnie w przypadku nie stwierdzenia nieważności umowy darowizny

2/ o zobowiązanie pozwanych jako właścicieli do przeniesienia na powodów przedmiotu darowizny z dnia 14 września 1990 roku oraz gruntów rolnych zabudowanych w postaci działki nr (...) w obrębie T. w zakresie odpowiadającym udziałowi każdego z powodów w spadku po zmarłych rodzicach.

W uzasadnienie tak sprecyzowanego stanowiska profesjonalny pełnomocnik powodów domagając się stwierdzenia nieważności umowy darowizny z dnia 14 września 1990 roku zarzucił, że pozwani nie mieli kwalifikacji do prowadzenia gospodarstwa rolnego i D. Z. nie pracowała stale w gospodarstwie rolnym. Nadto podniósł, że wobec chęci odwołania darowizny przez matkę powodów C. C. (1) – odwołanie darowizny wywołało skutek obligacyjny, a wobec odmowy zwrotu przedmiotu darowizny przez pozwanych powodowie są uprawnieni do domagania się przeniesienia na nich przedmiotu darowizny w sposób i w zakresie określonym w ich żądaniu.

Odnosząc się do treści tak zmodyfikowanego żądania pozwani podtrzymali dotychczasowe stanowisko i zarzucili, że nie ma żadnych przesłanek do podważenia umowy darowizny. Bezsprzeczne jest, że pozwani zostali w 1990 roku skutecznie obdarowani przez A. i C. małżonków C.. Pozwani dodatkowo podnieśli, że gdyby w dacie umowy nie mieli stosownych kwalifikacji, to do podpisania aktu notarialnego by nie doszło, co potwierdza jednoznacznie §5 w/w umowy darowizny. Pozostałe zarzuty dotyczące przejawów rażącej niewdzięczności pozwanych nie polegają na prawdzie. Przez ponad 20 lat tj. od momentu podpisania pierwszej darowizny do swojej śmierci C. C. (1) nie wykazywała żadnych oznak niezadowolenia z powodu postawy pozwanych. Przeciwnie – oboje z mężem byli zadowoleni z postawy obdarowanych, czego dowodem jest dokonanie kolejnej darowizny na rzecz pozwanych w 2008 roku, a dotyczącej narzędzi i maszyn koniecznych do pracy w gospodarstwie rolnym.

Sąd ustalił:

Powodowie M. C., K. C. (2), K. C. (1) i J. C. oraz pozwana D. Z. są rodzeństwem. Ich rodzicami byli C. i A. małżonkowie C.. D. Z. od 1974 roku pozostaje w związku małżeńskim z pozwanym S. Z.. C. C. (1) i A. C. nie żyją, a ich spadkobiercami ustawowymi są powodowie i pozwana. A. C. zmarł 26 października 2009 roku, a C. C. (1) – w dniu 23 lipca 2012 roku.

(dowód: odpisy aktów zgonu k. 5,6, kserokopie aktów stanu

cywilnego k. 28-35, akta Sądu Rejonowego w L.sygn.

INs 985/12, zeznania stron)

C. i A. C. byli właścicielami nieruchomości rolnej składającej się z domu i pola o powierzchni około 12 ha. Wobec podjęcia decyzji o przejściu na emeryturę małżonkowie C. sprzedali 10 ha ziemi, a pozostałe około 2 ha chcieli zachować. Proponowali każdemu z powodów i pozwanym, by przyjęli od nich darowiznę ziemi, albowiem warunkiem uzyskania prawa do emerytury było wyzbycie się gospodarstwa rolnego. Żadne z powodów nie wyraziło woli przejęcia pola w zamian za opiekę nad rodzicami. Ostatecznie zgodzili się na to pozwani deklarując chęć zaopiekowania się rodzicami na starość.

(dowód: zeznania stron)

W dniu 14 września 1990 roku w Państwowym Biurze Notarialnym w L.A.i C.małżonkowie C.dokonali darowizny pola na rzecz pozwanych. Darowizna dotyczyła niezabudowanych działek nr (...)o powierzchni 2,1 ha położonych w T.. W dacie dokonania darowizny pozwani legitymowali się dokumentami potwierdzającymi spełnianie przez nich warunków do nabycia gospodarstwa rolnego. Dokonanie darowizny ujawniono w księgach wieczystych.

(dowód: akt notarialny k. 133-134, oświadczenie k. 135, zeznania

pozwanych, częściowo zeznania powodów i świadków

E. C., H. K., H.

L., odpis księgi wieczystej k. 10-11, 163-164)

Kolejna darowizna A. i C. małżonków C. na rzecz pozwanych miała miejsce w dniu 16 lipca 1997 roku w Kancelarii Notarialnej w L.. Darowizna obejmowała nieruchomość obejmującą działki nr (...) o łącznej powierzchni 0,52 ha zabudowaną domem parterowym, stajnią i stodołą. Darczyńcy zastrzegli sobie w umowie dożywotnią i nieodpłatną służebność osobistą, polegającą na prawie wyłącznego korzystania przez nich z całego budynku mieszkalnego. Zawarcie umowy darowizny ujawniono w księgach wieczystych

(dowód: akt notarialny k. 188-191, odpis księgi wieczystej k.7-9,

160-162, zeznania stron)

Po dokonanych darowiznach pozwani utrzymywali z darczyńcami stały kontakt. Pomagali im w codziennych sprawach. Powodowie uważali, że skoro pozwani otrzymali darowizny, to mają wyłącznie obowiązek opieki nad rodzicami.

(dowód: zeznania stron)

W okresie od otrzymania darowizny do śmierci każdego z małżonków C. pozwani wykonywali remonty domu, stanowiącego przedmiot darowizny, stale odwiedzali darczyńców, wozili ich do lekarzy, robili zakupy, pomagali uprawiać pole. A. C. nigdy nie mówił o zamiarze odwołania darowizny, ani nie zgłaszał żadnych pretensji odnośnie opieki ze strony pozwanych.

(dowód: zeznania pozwanych i świadków W. K.,

K. L., H. K., E. F.,

B. K. częściowo zeznania powodów).

W dniu 12 czerwca 2008 roku C. i A. C. dokonali na rzecz pozwanej D. Z. kolejnej darowizny, dotyczącej ruchomości w postaci maszyn i urządzeń rolniczych.

(dowód: umowa k. 192)

Gdy A. C. zachorował, ostatnie dni życia spędził w hospicjum, do którego oddali go pozwani, albowiem wymagał stałej opieki medycznej.

(dowód: karta informacyjna k. 136, rachunek za sprzęt medyczny k.

137, zgoda pacjenta k. 138, oświadczenie k. 139, historia

choroby k. 182-185, częściowo zeznania stron)

Po śmierci męża C. C. (1) czuła się osamotniona. Oczekiwała od pozwanych, że z nią zamieszkają. Pozwani przyjeżdżali raz lub dwa razy w tygodniu, robili zakupy, zapewniali C. C. (1) opiekę medyczną, wozili ją do lekarzy. C. C. (1) do końca swojego życia była sprawna fizycznie i zdolna do samoobsługi. Uczestniczyła w uroczystościach rodzinnych z udziałem pozwanych. Spędzała u nich święta. Spędziła z nimi ostatnią zimę w ich mieszkaniu w L..

(dowód; zaświadczenie lekarskie k. 140, zdjęcia k. 143-144,

zeznania świadków W. K., K.

L., D. T., E. C., Z.

C., E. F., B. K., S.

N., D. D., A. Z. (1),

H. K., A. Z. (2), częściowo zeznania

stron)

W maju 2010 roku pozwani zwrócili się do Biura (...) wyrażając chęć sprzedaży darowanej przez rodziców pozwanej nieruchomości. Ostatecznie nie zawarli umowy pośrednictwa i biuro wycofało ofertę sprzedaży ze swojej strony internetowej.

(dowód: informacja biura (...)w L.k. 202, zeznania stron)

W czerwcu 2012 roku C. C. (1) poinformowała powodów M. C., K. C. (1) oraz J. C. o zamiarze odwołania darowizny wobec pozwanych, ponieważ żałowała, że tej darowizny dokonała. Martwiła się, że jest sama i nie była zadowolona z opieki. Powzięła również informację o zamiarze sprzedaży domu i niepokoiła się tym faktem. Zgłosiła się w Urzędzie Miasta i Gminy w C., chcąc dokonać odwołania darowizny. Została pouczone, że musi się zwrócić do notariusza lub do sądu.

(dowód: zeznania powodów i świadków: R. K.,

E. C., B. C., E. F., pismo

Urzędu k. 201)

C. C. (1) zmarła w dniu 23 lipca 2012 roku. Przed śmiercią nie złożyła oświadczenia o odwołaniu darowizny. Po jej śmierci powstał między rodzeństwem konflikt na tle dokonanych przez C. i A. małżonków C. darowizn i sporu o przedmiot darowizny. Pozwani uczestniczyli w kosztach pogrzebu C. C. (1).

(dowód: zeznania stron, rozliczenie pogrzebu k. 141, rachunki k. 142)

Sąd uznał:

Powództwo nie zasługuje na uwzględnienie.

Podstawą roszczenia powodów były:

- 1/ przepis art. 58 k.c. – w odniesieniu do żądania stwierdzenia nieważności darowizny z dnia 14 września 1990 roku,
- 2/ przepis art. 898§1 k.c. i 899§2 k.c. – w odniesieniu do żądania zwrotu przedmiotów darowizn z powodu rażącej niewdzięczności obdarowanych.

W odniesieniu do żądania stwierdzenia nieważności umowy darowizny:

Zgodnie z art. 58 k.c. czynność prawna sprzeczna z ustawą lub mająca na celu obejście ustawy jest nieważna.

Powodowie zarzucili, że darowizna nieruchomości niezabudowanej, dokonana przez ich rodziców na rzecz pozwanych w dniu 14 września 1990 roku była nieważna, albowiem pozwani nie spełniali warunków nabycia tej nieruchomości – nie posiadali wymaganych kwalifikacji do prowadzenia gospodarstwa rolnego, które były niezbędne do zawarcia umowy.

Pozwani podnieśli, że przedmiotowa umowa została zawarta przed notariuszem, który sprawdził istnienie przesłanek do jej zawarcia. Nadto podkreślili, że przedstawili notariuszowi w dniu umowy komplet dokumentów potwierdzających spełnienie warunków do nabycia gospodarstwa rolnego w rozumieniu ówczesnie obowiązujących przepisów.

Istota sporu sprowadzała się zatem do wykazania, że w dacie uzyskania darowizny z dnia 14 września 1990 roku pozwani nie spełniali warunków do nabycia gospodarstwa rolnego, nie mogli zatem skutecznie zostać przez rodziców pozwanej obdarowani gospodarstwem rolnym. Uznanie nieważności umowy z dnia 14 września 1990 roku odniosłoby ten skutek, że przedmiot darowizny miałby wrócić do masy spadkowej.

W ocenie Sądu, w niniejszej sprawie taka sytuacja nie zachodzi. Powodowie nie przedstawili żadnych dowodów na obalenie twierdzeń pozwanych o skutecznym nabyciu nieruchomości rolnej drogą darowizny i nie wykazali okoliczności przemawiających za unieważnieniem umowy. Jedyнным dowodem w sprawie były zeznania powodów, które w kwestii dotyczącej spełnienia przez pozwanych warunków do nabycia gospodarstwa rolnego stwierdzały, że takich kwalifikacji pozwani nie mieli, a także, że nie mogli pracować w gospodarstwie ponieważ pozostawali w zatrudnieniu. Pozwani w toku procesu twierdzili, że w dacie otrzymania darowizny legitymowali się dowodami na potwierdzenie uprawnień do nabycia gospodarstwa rolnego, albowiem przedstawili notariuszowi dokumenty urzędowe potwierdzające pracę w gospodarstwie rolnym rodziców pozwanej. Powodowie tej okoliczności nie zaprzeczyli, podkreślając jedynie, że praca pozwanych miała incydentalny i doraźny charakter. W sprzeczności z tymi zeznaniami są zeznania świadka H. K., sąsiadki C. i A. małżonków C., która potwierdziła, że pozwana zawsze pomagała w gospodarstwie rodziców. Świadek zeznała również, że powodowie też pomagali w tym gospodarstwie, a po dokonaniu darowizny bywali u rodziców rzadziej i ich pomoc była sporadyczna. To – zdaniem Sądu – potwierdza wersję powodów i czyni niewiarygodnym twierdzenie powodów o braku przesłanek do nabycia gospodarstwa rolnego przez pozwanych, a tym samym do stwierdzenia nieważności zawartej przez rodziców pozwanej z pozwanymi pierwszej umowy darowizny. Świadek H. K., jako osoba postronna nie miała żadnego interesu by zeznać nieprawdę, jej zeznania były spontaniczne, spójne, logiczne. Zgodne z tymi zeznaniami były także zeznania pozwanych oraz syna stron A. Z. (2), który stwierdził, że opiekował się bratem, bo rodzice „wyjeżdżali, bo było pole i dom”. Również świadek H. L. potwierdził, że z polecenia pozwanych, za wynagrodzeniem, był przy wykopkach, woził zboże, co jednoznacznie wskazuje, że pozwani uprawiali otrzymaną w wyniku darowizny ziemię.

Zgodnie z art. 6 k.c. ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne.

Jak trafnie zarzucili pozwani akt notarialny ma charakter dokumentu urzędowego i na podstawie art. 244§1 kpc stanowi dowód tego, co zostało urzędowo poświadczono. Zważywszy na obowiązujące w postępowaniu cywilnym reguły dowodowe, strona, która zaprzecza prawidłowości dokumentu albo twierdzeń w nim zawartych albo zarzuca, że zawarte w nim urzędowe oświadczenia organu, od którego dokument pochodzi są niezgodne prawdą – powinna te okoliczności udowodnić. Powodowie nie przedłożyli żadnych dowodów, które mogłyby zarzut nieważności umowy notarialnej z 14 września 1990 roku uwiarygodnić. W tych okolicznościach, skoro powodowie nie udowodnili przesłanek nieważności umowy darowizny, ich żądanie nie mogło zostać uwzględnione.

W odniesieniu do żądania zwrotu przedmiotu darowizny:

Zgodnie z art. 898 k.c. darczyńca może odwołać darowiznę, jeżeli obdarowany dopuścił się wobec niego rażącej niewdzięczności; zwrot przedmiotu darowizny powinien nastąpić zgodnie z przepisami o bezpodstawnym wzbogaceniu.

Z mocy art. 899§2 k.c. spadkobiercy darczyńcy mogą odwołać darowiznę z powodu niewdzięczności tylko wtedy, gdy darczyńca w chwili śmierci był uprawniony do jej odwołania lub , gdy obdarowany umyślnie pozbawił darczyńcę życia lub umyślnie wywołał rozstrój zdrowia, którego skutkiem była śmierć darczyńcy. Przepis §3 art. 899 k.c. ustanawia prekluzję żądania odwołania darowizny i stanowi, że darowizna nie może być odwołana po upływie roku od dnia, w którym uprawniony do odwołania darowizny dowiedział się o niewdzięczności obdarowanego.

Przenosząc powyższe na grunt niniejszego postępowania istota sporu w tej części zarzutów powodów sprowadzała się do ustalenia następujących kwestii:

1/ czy C. C. (1) w chwili śmierci była uprawniona do odwołania darowizny z powodu rażącej niewdzięczności pozwanych,

2/ czy A. C. w chwili śmierci był uprawniony do odwołania darowizny z powodu rażącej niewdzięczności obdarowanych,

3/ czy upłynął roczny termin zawity od dnia w którym powodowie dowiedzieli się o rażącej niewdzięczności pozwanych wobec A. C.,

albo ewentualnie:

4/ czy obdarowani umyślnie pozbawili darczyńców życia lub wywołali rozstrój zdrowia, którego skutkiem była śmierć obojga z nich.

Pozytywna odpowiedź na w/wskazane kwestie 1-3/ (które wystąpiłyby łącznie) lub zaistnienie sytuacji określonej w pkt 4/ dawałyby powodom podstawę do odwołania obu darowizn dotyczących nieruchomości, zgodnie z ich żądaniem. Zważywszy bowiem na to, że przedmiot darowizny stanowiły nieruchomości wchodzące w skład majątku wspólnego darczyńców - tylko łączne spełnienie opisanych wyżej warunków (1-3 lub 4), dotyczących obojga z nich, mogło doprowadzić do skutku zamierzonego przez powodów, a mianowicie do powrotu przedmiotu darowizny do majątku spadkowego po ich zmarłych rodzicach.

Wyniki postępowania dowodowego nie pozwoliły Sądowi na uznanie, że zaszły okoliczności opisane w pkt 1-3/ lub w pkt 4/, które są niezbędne do skutecznego odwołania darowizny przez powodów.

Przesłanką odwołania darowizny jest istnienie rażącej niewdzięczności obdarowanego wobec darczyńcy.

Przeprowadzone postępowanie dowodowe nie dało Sądowi podstaw do uznania, że pozwani dopuścili się wobec darczyńców rażącej niewdzięczności. Wszystkie przesłuchane osoby potwierdziły, że pozwani opiekowali się

rodzicami, odwiedzali ich, wozili do lekarzy. Świadkowie: W. K., K. L., D. T., E. C., B. K., Z. C., S. N., D. D., A. Z. (3), H. K., A. Z. (2) przyznali fakt częstych odwiedzin pozwanych u darczyńców i sprawowania nad nimi opieki. Zeznania tych osób wzajemnie się uzupełniają. Z tych zeznań nie wynika, by istniały jakiegokolwiek okoliczności przemawiające za uznaniem, że pozwani dopuścili się wobec któregokolwiek z rodziców rażącej niewdzięczności. Przesłuchane osoby potwierdziły również, że pozwani wspólnie z darczyńcami, a po śmierci A. - z C. C. (1), uczestniczyli w rodzinnych uroczystościach, spędzali razem święta (św. D. T., E. F., D. D., A. Z. (2)). Te okoliczności częściowo potwierdziły również zeznania stron. Fakt uczestniczenia przez C. C. (1) w uroczystościach rodzinnych potwierdzają również zdjęcia wykonane w 2012 roku (k.143,144 akt). Widok C. C. (1) na tych zdjęciach nie wskazuje na jej przygnębienie lub niechęć do pozwanych – z powodu ich ewentualnej rażącej niewdzięczności. To wywołało u Sądu przekonanie, że zeznania powodów opisujących smutek i depresję C. C. (1) w okresie poprzedzającym działania zmierzające do odwołania darowizny w czerwcu 2012 roku należy potraktować z pewną dozą ostrożności.

Świadkowie W. K., K. L., B. K. potwierdzili, że A. C. nigdy się nie skarżył na opiekę ze strony pozwanych ani nie wspominał nic na temat zamiaru odwołania darowizny, przeciwnie – był z opieki zadowolony. Nie może również zostać uznany za przejaw rażącej niewdzięczności wobec A. C. okoliczność, że pozwani przed śmiercią A. C. umieścili go w hospicjum. Z przełożonych dokumentów (k. 182-185) wynika, że stan zdrowia ojca powodów wskazywał na konieczność sprawowania nad nim stałej opieki paliatywnej. Z oświadczenia A. C. (k. 138, 139 akt) złożonego w chwili przyjęcia go do hospicjum wynikało, że wskazał pozwanych jako osoby, które obok jego żony należy zawiadomić o jego śmierci. To oznacza – zdaniem Sądu – że umieszczenie darczyńcy w hospicjum nie może być uznane za rażącą niewdzięczność pozwanych, lecz jako przejaw ich troski w zapewnieniu ojcu właściwej i godnej opieki. Skoro darczyńca przy przyjęciu do hospicjum wskazał pozwanych jako osoby, z którymi na równi z jego żoną należy się kontaktować w jego sprawach, to – w ocenie Sądu – akceptował taką decyzję i nie miał o to do pozwanych żadnych pretensji.

Analiza zgromadzonych dowodów, mających na celu badanie okoliczności dotyczących C. C. (1) wskazuje, że wbrew twierdzeniom pozwanych C. C. (1) w czerwcu 2012 roku, tj. miesiąc przed śmiercią rzeczywiście podjęła starania w kierunku odwołania darowizny. W tym celu zwróciła się do powodów M. C. i K. C. (1) o udzielenie jej pomocy w załatwieniu tej kwestii. Zgłosiła się również w tej sprawie u burmistrza C.. Tę okoliczność podnieśli w swych zeznaniach powodowie i potwierdził ją świadek R. K., do którego jako do burmistrza zwróciła się C. C. (1). Pozwani zeznali, że taka sytuacja nie miała miejsca, ale to nie podważa ich wiarygodności, albowiem mogli nie wiedzieć o podjętych przez matkę pozwanej czynnościach.

Wobec istnienia zamiaru odwołania darowizny u C. C. (1) dalsze rozważania dotyczą kwestii, czy jako darczyńca była ona do tego uprawniona.

Jako podstawę decyzji C. C. (1) o odwołaniu darowizny wszystkie osoby wskazały to, że nie była ona zadowolona z opieki ze strony pozwanych, albowiem oczekiwała od nich, że będą z nią mieszkać i czuła się bardzo samotna. Te okoliczności potwierdzili przesłuchani w sprawie świadkowie: W. K., K. L., D. T., E. C., B. K., B. C., Z. C., R. K., D. D., a także wszystkie przesłuchane strony postępowania. Zeznania tych osób odnośnie motywów odwołania darowizny podanych przez C. C. (1) są jednoznaczne i nie budzą wątpliwości odnośnie ich zgodności z prawdą. Dodatkowym argumentem, który potęgował obawy C. C. (1) była powzięta przez nią wiadomość o zamiarze sprzedaży domu przez pozwanych. Wprawdzie pozwani się z tego zamiaru wycofali, jednak mogło to wzbudzić u C. C. (1) uzasadniony niepokój.

W ocenie Sądu, powyższe okoliczności nie są tego rodzaju, by można było przypisać pozwanym rażącą niewdzięczność wobec C. C. (1) po dokonaniu darowizny w rozumieniu art. 898§1 k.c. Pozwani na równi z pozostałym rodzeństwem D. Z., tj. z powodami mieli moralny obowiązek sprawowania opieki nad C. C. (1), bez względu na to kto otrzymał od niej darowiznę. Tymczasem wyniki tego postępowania nasuwają konkluzję, że powodowie czuli się zwolnieni z obowiązku opieki nad rodzicami z tego względu, że nie otrzymali od nich nieruchomości. Wskazują na to zarówno zeznania powodów, jak i ich współmałżonków E. C., B. C. i Z. C.. Dokonując darowizny C. i A. C. zastrzeżli sobie służebność mieszkania. Ani z treści umowy darowizny, ani z żadnego innego dokumentu nie wynika, by zawarto w umowie warunek zamieszkiwania obdarowanych z darczyńcami.

W tych okolicznościach nie można przyjąć, że fakt nie zamieszkiwania pozwanych z C. C. (1) był wystarczającym powodem do uznania rażącej niewdzięczności obdarowanych. Tej rażącej niewdzięczności pozwanych powodowie nie wykazali również w odniesieniu do A. C.. Z tych powodów nie ma podstaw do uznania, że A. C. lub C. C. (1) w chwili śmierci byli uprawnieni do odwołania darowizny z powodu rażącej niewdzięczności.

Stwierdzenie braku uprawnienia po stronie darczyńców odnośnie odwołania darowizny czyni bezprzedmiotowym rozważania odnośnie terminu do złożenia takiego oświadczenia w przypadku osoby A. C., albowiem zachowanie terminu w przypadku C. C. (1) jest bezsporne.

W odniesieniu do zarzutu umyślnego pozbawienia życia darczyńców lub umyślnego spowodowania ich rozstroju zdrowia ze skutkiem śmiertelnym – wyniki postępowania dowodowego nie wskazują na żadne z tych okoliczności. Śmierć A. C. była skutkiem raka, a C. C. (1) zmarła na udar. Nie ma żadnych powodów, by uznać że pozwani spowodowali śmierć któregokolwiek rodziców, lub się do niej umyślnie przyczynili. Takich zarzutów powodowie zresztą wprost nie podnieśli.

W świetle powyższych rozważań należy przyjąć, że powodowie, jako spadkobiercy darczyńców nie mieli podstaw do odwołania darowizny, a właściwie dwóch darowizn, dokonanych przez C. i A. małżonków C. na rzecz pozwanych. To oznacza, że żądanie przeniesienia na nich przedmiotu darowizny nie mogło zostać uwzględnione.

Z tych względów powództwo podlegało oddaleniu.

Orzeczenie o kosztach wynika z art. 98 k.p.c.